

יחידת הוראה בנושא: היכרות ראשונית עם נגישות

מערכי שיעור לכיתות א' - ג'

שיעור 1: נכיר ילדה עם מוגבלות

מהי נגישות? גן משחקים נגיש

שיעור 2: כיצד אדם עם מוגבלות מרגיש? מוגבלות בשמיעה

שיעור 3: מהי נגישות? מוגבלות בראייה

שיעור 4: מהו חוק שוויון זכויות? מוגבלות פיזית

DISABILITIES

כתבה: אביבה אלעזרי

מבוא

קבוצות חברתיות המורכבות מבני אותו גיל, המצויים בסטטוס חברתי דומה ולהם תחומי עניין משותפים, נקראות קבוצת השווים. בקבוצת השווים היחסים בין החברים הם שווי כוחות והפרט יכול לגבש יחסים חברתיים בכוחות עצמו ולפתח זהות עצמית נפרדת ממשפחתו. קבוצת השווים שונה מהמסגרת המשפחתית שבה הילד תלוי בהוריו ונתון להשגחתם. קבוצת השווים עוזרת לילדים ליצור ביניהם יחסים המבוססים על הדדיות ולא על תלות. קיום יחסים דמוקרטיים בתוך קבוצת השווים משפיע לטובה על הילד בלימודיים וביחסים החברתיים, אף שהקבוצה הינה הטרוגנית. חבריה שונים זה מזה בהיבטים שונים: מבחינת הצרכים, המשאלות, השאיפות ותפיסות עולם. הם שונים גם בדעות וברצונות שלהם, במראה חיצוני, תכונות אופי, כישרונות וכישורים, תחביבים, תרבויות ומסורת.

השונות וביטוייה המגוונים בפעילות החינוכית, החברתית והלימודית עשויים לזמן לחברי קבוצת השווים הפריה הדדית, התפתחות אישית וחברתית והתנסות במימוש ערכים כמו: מתן כבוד לשונה, קבלת האחר ועוד. בספרות המחקרית ניתן למצוא סימוכין לכך שמפגש עם השונה ושיתוף פעולה עמו לאורך זמן עשויים לסלול את הדרך להתפתחות אישית וללכידות חברתית.

על מנת לאפשר לילדים להכיר את האחר והשונה בחברה מחובתנו כאנשי חינוך לעסוק בנושא הנגישות ולשלב את הערכים הנגזרים ממנו: שוויון זכויות, קבלת האחר, שונות, כבוד, מעורבות חברתית. דבר שיגרום לקידום הנגישות, העלאה למודעות, לקירוב לבבות, הכרת הצרכים של אנשים עם מוגבלות ולשינוי התודעה בנושא.

שיעור 1

נושא השיעור: מהי נגישות? המושג נגישות קשה מאוד להבנה בגילאי הכיתות הנמוכות של בית הספר היסודי, לכן ניגש להסברת הנושא באופן חזותי. נתחיל בהסבר המושג נגישות באמצעות סרטון.

- בסרטון, סיוון מרחוב סומסום המתניידת בעצמה בכיסא גלגלים, מראה לנו איך אנסטסיה שנולדה עם נכות ברגליים ואינה יכולה ללכת, יכולה ליהנות ב"פארק חברים" שבבית איזי שפירא ברעננה. זהו גן משחקים נגיש, המותאם לילדים עם מוגבלויות וכך הם יכולים ליהנות ממנו כמו כל הילדים, לשחק ולהכיר חברים חדשים.

שלב א' – הקרנת הסרטון

נתחיל בהקרנת הסרטון "[גן משחקים נגיש](#)". לאחר הקרנת הסרט נקיים דיון בשאלות הבאות:

1. מדוע חשוב שגן משחקים יהיה נגיש?
2. ישנם גני משחקים רבים שאינם נגשים, מה אתם יכולים לעשות כדי לעזור לילדה המתניידת בכיסא גלגלים ליהנות בגן המשחקים?
3. לפי דעתכם, איזו הרגשה יש לילדה שיושבת בכיסא גלגלים ואיננה יכולה להשתמש במתקנים?

שלב ב' – פעילות המחשה בכיתה

הכיתה תהפוך למסלול מכשולים. כסאות, שולחנות ותיקים יפוזרו בכיתה כמכשולים וחסמים על הרצפה. המטרה של התלמידים הינה לצאת אל מחוץ לכיתה כשהם עוברים דרך שביל המכשולים, מבלי לגעת במכשולים המדמים את מתקני גן המשחקים שאינם נגשים כגון: מדרגות, מפלסים מוגבהים, סולמות, חבלי טיפוס. פעילות זו ממחישה לתלמידים את הקושי שבו נתקלים ילדים עם מוגבלות במקום שאינו מותאם די הצורך ושאינו נגיש עבורם.

שלב ג' – אדם עם מוגבלות

יש אנשים שונים בעולם חלקם אנשים עם מוגבלות. המוגבלות יכולה להיות פיזית, רגשית או נפשית. אנשים עם נכות פיזית, מתקשים בתפקוד בשל מצבם. הם נעזרים לעיתים בעזרים תומכים כמו כיסא גלגלים, מקל הליכה, כלב נחייה, מכשיר שמיעה.

שלב ד' – סיכום השיעור

גן משחקים שאינו מונגש לילדים עם מוגבלות, אינו מאפשר להם ליהנות יחד עם כל הילדים ומונע מהם את האפשרות לפגוש חברים חדשים ולחוש עצמאות. רצוי לסכם את דברי הילדים על ההרגשה של הילדה ולהדגיש את החשיבות של הקשר עם חברים ומה הקשר גורם גם להם.

שיעור 2

נושא השיעור: כיצד אדם עם מוגבלות מרגיש? נמחיש זאת באמצעות פעילויות שיעשו התלמידים, המדמות את הקשיים איתם מתמודד אדם עם מוגבלות בחיי היום יום.

התנסות במגבלות בשמיעה.

שלב א' – התנסות בשפת סימנים

נבחר תלמיד אחד, נזמין אותו לשבת מול הכיתה ונניח על ראשו כתר. לכתר נצמיד רצועת נייר שעליה רשום שם של חיה כל שהיא, התלמידים יושבים מול התלמיד עם הכתר ומסבירים לו בעזרת סימני ידיים ותנועה (ללא קול) מה היא החיה שכתובה על הכתר שעל ראשו. התלמיד הנבחר צריך לזהות את החיה על פי הסימנים שהתלמידים עושים.

נמשיך את ההתנסות עם עוד כמה תלמידים.

שלב ב' – דיון במליאה

נקיים דיון על פי השאלות הבאות:

1. איך הייתה ההרגשה להסביר בתנועות ובשפת סימנים במקום לדבר?
2. מה הקושי בתקשורת שחרשים עומדים בפניו?
3. איך הייתה ההרגשה של מי שחבש את הכתר, להבין את הסימנים מבלי לשמוע מילה?
4. כיצד ניתן לעזור ללקויי שמיעה להבין את הנאמר ולהשתלב בחברה?

שלב ג' – סיכום השיעור

שמיעה היא החוש המאפשר לקלוט קולות וצלילים באמצעות מערכת השמיעה. עבור בני אדם השמיעה משמשת לקליטה של צלילי הדיבור של השפה. על כן יש לה חשיבות בתקשורת וביצירת קשרים בין הילדים. לקות שמיעה היא פגיעה ביכולת לשמוע צלילים וקולות וכן ביכולת לשמוע ולהבין דיבור בסביבות שונות. הפגיעה יכולה להיות בדרגות שונות: החל מפגיעה מזערית וכלה בחירשות מלאה. לקות השמיעה יכולה להיות באוזן אחת או בשתי האוזניים. שפת הסימנים היא אמצעי לתקשורת בינאישית המסייעת לאנשים עם מוגבלות בשמיעה, ישנם ילדים הנעזרים במכשיר שמיעה.

אפשרויות נוספות

א. אפשר להקרין את הסרטון אנימציה על שני צפרדעים שנפלו לבור עמוק. הצפרדעים שמחוץ לבור צועקים להם שלא ינסו לקפוץ כדי לצאת, כי ממילא יורד גשם, הבור יתמלא מים והם יוכלו לצאת. [קישור לסרטון](#).

הצפרדעים שמחוץ לבור צועקים לצפרדעים שנפלו שלא ינסו לקפוץ כדי לצאת, כי ממילא יורד גשם, הבור יתמלא מים והם יוכלו לצאת.

הצפרדע החירש המשיך לקפץ בכל זאת, כי לא שמע את הצעקות ותנועות הידיים של הצפרדעים התפרשו אצלו כעידוד.

דיון בעקבות הסרטון בשאלות:

1. כיצד הבינו הצפרדעים שהצפרדע הקטן הוא חירש?
  2. מדוע תנועות הידיים של הצפרדעים התפרשו אצל הצפרדע הקטן כעידוד לקפוץ?
  3. סיפור הצפרדע הקטן הוא משל, מהו הנמשל?
  4. כיצד שפת הסימנים מסייעת לחרשים?
- ב. אפשר [להקרין מהדורת חדשות](#), ולצפות בשפת הסימנים המוקרנת בתחתית המסך. לתת הסבר על שפת הסימנים, ולהתנסות בה.

[בואו ללמוד מילים בסיסיות
בשפת הסימנים](#)

שיעור 3

נושא השיעור: כיצד אדם עם מוגבלות מרגיש? נמחיש זאת באמצעות פעילויות שיעשו התלמידים, המדמות את הקשיים איתם מתמודד אדם עם מוגבלות בחיי היום יום.

שלב א' – התנסות במוגבלות בראייה- הליכה עיוורת

נחלק את תלמידי הכתה לזוגות. נתן לאחד מבני הזוג את המספר 1 ולשני את המספר 2. נקשור מטפחת על עיני ממספרי 1 וממספרי 2 יובילו אותם במסדרונות בית הספר. לאחר מכן זוג התלמידים יחליפו תפקידים. במסלול ההליכה נפזר מכשולים שהילדים החאים יצטרכו להיזהר ולהוביל את הילד השני בין המכשולים.

שלב ב' – דיון

התלמידים ישובו לכיתה לדיון בשאלות הבאות:

1. איך הרגשתם כשהובלתם ועזרתם למי שאיננו חאה?
2. איך הרגשתם כאשר לא יכולתם לראות ונאלצתם להיעזר בבן הזוג?
3. האם חשתם קושי בשלב כל שהו של ההליכה בעיניים קשורות?
4. באלו קשיים נתקלים אנשים עם מוגבלות בראייה ולקויי ראייה?
5. באילו אמצעים נעזרים אנשים עם מוגבלות בראייה בחיי היום יום?

שלב ג' – מידע מוגבלות בראייה

ישנם אנשים שהמוגבלות בראייה שלהם קיים באופן מלא או חלקי. העדר כושר ראייה הינו מלידה, או נגרם כתוצאה ממחלה או פציעה. עיוורון אינו ניתן לתיקון באמצעות משקפיים, או עדשות מגע. ילדים עם מוגבלות בראייה צריכים הנגשה המותאמת לצרכיהם (כתב יתור גדול, הצללה, ספר בכתב ברייל, הקראת הטקסט ועוד...) ע"מ להשתלב בכיתה כשווה בין שווים.

שלב ד' - מהי נגישות?

לתת לכל מי שצריך את מה שהוא צריך כדי שיוכל להתנהל באופן עצמאי, בכבוד ובשוויון.

נגישות מושגת כאשר אין מכשולים החוסמים את אפשרות הגישה העצמאית של כל אדם ואדם למקומות, מתקנים או מידע ללא צורך בסידורים מיוחדים. ההשקפה שלנו כחברה היא שיש לשלב את האדם עם המוגבלות כשווה בין שווים בתוך החברה ולהבטיח לו שוויון הזדמנויות.

אפשרויות נוספות

1. אפשר לקיים פגישה עם אדם עיוור הנעזר בכלב נחייה.
2. אפשר להביא סרטונים נוספים ובאמצעותם להמחיש מוגבלויות ראייה ודרכים להנגשה כדי להקל עליהם בחיי היום יום.

3. רצוי לדבר עם התלמידים על האמצעים המקלים ומנגישים לעיוורים מקומות ציבוריים: שלטים בולטים בכתב ברייל, רמזורים מצפצפים או כפתורי הפעלת שמע במעברי חצייה, הוראות בכתב ברייל.

שיעור 4

נושא השיעור: מוגבלות פיזית

שלב א' – התנסות ביד אחת

נחלק את הכתה למספר קבוצות. כל קבוצה תשב במעגל וכל תלמיד יניח את אחת מידי מאחורי הגב. באמצעות היד החופשית ינסו התלמידים לבנות מגדל קוביות שיתנשא לגובה מרבי מבלי שיפול. נחזור על הפעילות פעם נוספת כאשר הידיים יחליפו תפקידים.

שלב ב' – דיון

1. התלמידים יישבו במקומותיהם ונקיים דיון בשאלות:
2. כיצד הרגשתם בעת ביצוע המשימה?
3. מהו הקושי שחוויתם כשידכם האחת הייתה מנטרלת?
4. מהם לדעתכם הקשיים שעומדים בפני אנשים עם מוגבלות?

שלב ג' – מידע מוגבלות פיזית

ילדים עם מוגבלות פיזית, כגון גפיים חסרים או משותקים, נאלצים להתמודד עם בעיות בתפקוד שיצר מצבם והם זקוקים להנגשה ע"מ להנות מכל אותם פעילויות שמהם נהנים קבוצת השווים להם.

לצפייה בסרטון

הכירו את נדב שחקן כדורסל שנפצע והפך לאדם עם מוגבלות

שלב ד' – מהו חוק שוויון זכויות?

בשנת 1998 חוקקה הכנסת את חוק שוויון זכויות לאנשים עם מוגבלות.

מטרת החוק לבסס את זכותו של האדם להשתתפות שוויונית ופעילה בחברה בכל תחומי החיים וכן לתת מענה הולם לצרכיו ע"י הנגשה.

אפשרויות נוספות

לצפייה בסרטון

1. לקיים דיון על השתתפות ספורטאים נכים באולימפיאדה הפראלימפית

2. לבקש מהתלמידים שיספרו על אמצעים ועל מצב הנגישות ברחוב שלהם, בשכונה, בתחבורה הציבורית.